

Mottagare
Regionstyrelsen

"Just transition Groundwork" arbetsmarknadsanalys för Gotland

Förslag till beslut

- Informationen tas emot.

Sammanfattning

Ärendet handlar om resultatet i rapporten *"Rättvis omställning på Gotland - Den gröna omställningens konsekvenser för arbetsmarknaden – analys och förslag*. I rapporten konstateras att omställningen inom cement- och mineralindustrin måste följas av omfattande satsningar på grön energiförsörjning och modern energiinfrastruktur på och runt Gotland. Men rapportens analys handlar om arbetsmarknad och kompetensförsörjning.

Gotland är en av Sveriges tre JTF eller FRO-regioner. Det svenska FRO, *Fonden för rättvis omställning*, är på engelska JTF och står för *Just Transition Fund*. Fonden är en del av EU:s så kallade Gröna Giv och ger stöd till regioner med stora utmaningar, både tekniskt och socioekonomiskt, i att minska de klimatpåverkande utsläppen. I Sverige, enligt regeringsbeslut, är JTF-satsningar riktade till omställning hos några utsläppstunga industrier. På Gotland är cementindustrin i fokus och det är Gotlands Elnät AB och Heidelberg Materials som har möjlighet att få direkta investeringsstöd.

I *Just Transition Fund* ingår också stöd till regionerna från *Just Transition Platform*, *JTP*. Region Gotland ansökte om en arbetsmarknadsanalys, för att få insikter i de sammanlagda effekterna av aktuella planer för energi- och industriomställningarna på Gotland. Responsen blev att ett konsultstöd, så kallad *JTP Groundwork Technical Assistance*, beviljats från maj 2024 till våren 2025.

Den 8 november 2024 hölls en workshop på Gotland för att diskutera utkastet till resultat av denna analys. Ett stort ämne på workshopen var frågan om Gotlands attraktionskraft, i förhållande till att locka kvalificerad arbetskraft till Gotland. Här finns såväl utmaningar som möjligheter i och med att ny teknik inom berörda industrier ger nya jobb, men också utmaningar i att attrahera rätt kompetenser och samtidigt möjliggöra att regionens utveckling blir hållbar ur alla dimensioner.

Ärendebeskrivning

Eftersom Gotland är en av de regioner som omfattas av EUs territoriella fond

för rättvis omställning (FRO/JTF) och tillsammans med Tillväxtverket har tagit fram en s k *territoriell rättvis omställningsplan, TJTP*, så gavs Region Gotland möjlighet att söka s k *Grundläggande Tekniskt stöd (TA)* från fonden, i en utlysning i februari 2024. TA ges för att öka regionens möjligheter att genomföra sin territoriella omställningsplan. Region Gotland driver redan, bland annat inom projektet Energiön Gotland, samverkan där slutsatser i denna rapport tas omhand. Även regionens arbete med attraktionskraft är pågående arbete i linje med rapportens förslag. Framför allt ger rapporten viktiga inspel till regionens arbete med kompetensförsörjning.

Här delges sista delen av rapportens sammanfattning, dess förslag på initiativ för att möta den gröna omställningens möjligheter och utmaningar för Gotland:

- *De viktigaste intressenterna på Gotland bör formulera en gemensam strategi för lokalt engagemang i de kommande projekten inom den gröna omställningen. Strategin bör prioritera de lokala insatserna när det gäller att utnyttja de relevanta möjligheterna.*
- *De många möjliga projekten för förnybar energi på och runt Gotland kräver en systematisk uppföljning av projekten. Övervakningen bör bidra till att ge en överblick över projektens utveckling, sannolikheten för att projektet kommer att genomföras och de positiva och/eller negativa konsekvenserna.*
- *Det finns ett behov av att upprätta en systematisk dialog med ägarna/ operatörerna av de framtida projekten för grön omställning för att anpassa informationen om planerna, de resulterande arbetstillfällena och den kompetens som behövs.*
- *Den gröna omställningen kommer att kräva ny kompetens på arbetsmarknaden. En ännu närmare dialog måste etableras med utbildningsinstitutioner och vidareutveckling av utbildnings- och yrkesutbildningsmöjligheter för att säkerställa relevant kompetens.*
- *Befolkningsutvecklingen och möjligheterna att flytta till Gotland är en förutsättning för att locka arbetskraft till ön. Det finns ett behov av att undanröja hinder för omlokalisering, bland annat en eventuell bostadsbrist.*

Region Gotland har därför också inlett åtgärder för att ta itu med dessa utmaningar. Insatserna är inriktade på att utveckla en attraktiv livsmiljö, en inkluderande arbetsmarknad, konkurrenskraft och tillväxt i näringslivet, hög utbildningsnivå och goda förutsättningar för livslångt lärande, förnybar energi samt god tillgänglighet och hållbar kommunikation.

Bedömning

Förvaltningens bedömning är att rapporten ger välgrundade förslag till fortsatt arbete och en del bekräftelse av att redan inlett arbete är i rätt riktning. Det gäller såväl regionalt utvecklingsarbete inom energi som inom kompetensförsörjning respektive attraktionskraft. Därutöver förlägger JTP Groundwork sitt tredje Technical Forum till Visby i mitten på mars, en EU-konferens med kostnadsfritt deltagande, som en möjlighet till utbyte mellan regioner inom de frågor som rapporten berör.

Bedömning av konsekvenser i tvärperspektiv

1. Rättslig grund/ rättsligt perspektiv

Bedömningen ur rättsligt perspektiv kan inte ges på några korta rader. Här kan bara konstateras att energiomställningens industriella nivå rör verksamheter som alla är beroende av komplexa juridiska tillstånd för att alls få bedrivas. Studien innefattar både verksamheter med pågående tillståndprocesser och verksamheter som, medan studien pågick, fick avslag på sina ansökningar

2. Ekonomiskt perspektiv

Studien ger indikationer på att den del av industriomställningen som handlar om CCS, avskiljning och förvätskning av koldioxid, ger ett stort antal årsarbetstillfällen under en uppbyggnadsfas men inget större tillskott av permanenta jobb. Energiomställningen, om energimarknaderna så medger och om utvecklingen kan medge framtida tillstånd för bland annat vindkraft, kan komma att ge Gotland ett stort tillskott av nya arbetstillfällen och lokal produktion såväl under uppbyggnad som under drifts- och underhållsfas.

3. Barnperspektiv

Ej aktuellt, d v s berörs inte i studien

4. Jämställdhetsperspektiv

Ej aktuellt, d v s berörs inte i studien

5. Landsbygdssäkring/geografiskt perspektiv

Bedömningen är att det blir både i tätortsnära lägen och på delar av landsbygden som tillståndsansökningar om ny infrastruktur för energi kommer, och att motsäende intressen kommer att finnas i båda fallen, men variera stort mellan olika lägen.

6. Klimat och miljöperspektiv

Bedömningen är att rapportens förslag ger bra inspel för att möta den omställning inom industrin som just nu ingår i tillståndsansökningar och projekt på och runt Gotland.

Beslutsunderlag

Rapport. Rättvis omställning på Gotland, Den gröna omställningens konsekvenser för arbetsmarknaden – analys och förslag, svensk översättning

Inbjudan till Technical Regional Forum, Green transition in uncertain times, Visby 12-13 mars

Agenda för Technical Regional Forum, Green transition in uncertain times, Visby 12-13 mars
Regionstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2025-02-24

Regionstyrelseförvaltningen

Stefan Hollmark
Regiondirektör

Stefan Persson
Regional utvecklingsdirektör